
KAPITTEL 4

«KAMP» i Libanon

Prosjektpraksis i Kandidatstudiet for musikkpedagogikk (KAMP) ved NMH.

Vegar R. Storsve og Brit Ågot Brøske Danielsen

Siden 2005 har studenter fra Kandidatstudiet i musikkpedagogikk (KAMP) ved Norges musikkhøgskole deltatt i et praksisprosjekt i Libanon. Allerede etter de to første studieturene fikk vi styrket vår opplevelse av hvilke muligheter Libanonprosjektet kunne romme, både som læringsarena for studentene, og som utgangspunkt for vår egen institusjonsutvikling ved NMH. Praksisen i Libanon består av tre hoveddeler: musikkundervisning med barn og unge i den palestinske flyktningleiren Rashedieh, konserter i Rashedieh og i libanesiske skoler, og kulturmøter. For studentene er den libanesiske konteksten og samfunnet ganske annerledes og ukjent sammenlignet med andre praksissituasjoner som studentene tidligere har deltatt i.

Studentenes tilbakemeldinger de første årene viste at de hadde opplevd en unik praksis der de fikk tatt i bruk mange sider ved sin utdanning, både musikkfaglig og pedagogisk, og som hadde ført til et sterkt samfunnsengasjement. Vi fikk også tilbakemeldinger fra studentene der de uttrykte behov for en grundigere forberedelsesprosess. Dette gjaldt både undervisningsforberedelser, forberedelser av repertoaret for konserter, samt informasjon om samfunnsforhold og kultur i Libanon.

Sett i et internasjonalt perspektiv opplevde vi at prosjektet kunne tilføre en dimensjon ut over det mest tradisjonelle, som ofte omhandler møter med andre kulturer og kulturutveksling. Vi mente NMH kunne bidra med kompetanse og ressurser som ble etterspurt i prosjektet, og dermed se prosjektet både som arena for undervisningspraksis, kulturutveksling og som bistand. Et møte med barn og unge som lever som flyktninger og under vanskelige livsvilkår, gjør inntrykk og vekker engasjement. Det gir også en fornyet dimensjon å se at musikkaktiviteter kan bidra til økt livskvalitet for barn og unge. Videre bekreftet erfaringer fra studieturene vår idé om at denne praksisen kunne være godt egnet for FoU-virksomhet både på masternivå og på seniorforskernivå.

I dette kapitlet gjør vi rede for hvilken plass prosjektpraksisen i Libanon har fått i Kandidastudiet i musikkpedagogikk, hvordan forberedelsene til praksisen foregår, og hva innholdet i praksisen er, inkludert en presentasjon av ideen bak «Flerbruksarrangementer». Avslutningsvis vil vi presentere noen resultater fra et FoU-arbeid som har fokusert på studentenes læringserfaringer fra praksisen. Vi vil konsentrere oss om undervisningen i senteret til BAS i Rashedieh som kan ses som et delprosjekt i prosjektpraksisen. Konsertdelen av programmet gjennomføres som skolekonserter i forskjellige skoler og beskrives i et eget kapittel i denne antologien. Kulturmøtene for KAMP studentene er ikke presentert i et eget kapittel.

Implementering i studieplaner

Fra 2007 ble det arbeidet mye med implementering av Libanonprosjektet i NMHs virksomhet. Ut over at det ble skapt et rom for arbeidet i FoU sammenheng og at det ble bevilget penger i det årlige budsjettet, ble det også jobbet med å implementere muligheten for studentdeltakelse i prosjektet i ny studieplan for Kandidatstudiet i musikkpedagogikk. Dette handlet bl.a. om å legge inn en friere form for praksis; prosjektpraksis, som et tillegg til studentenes obligatoriske praksisarenaer innen grunnskole, instrumentalopplæring og ensembler. Under vil vi presentere hvordan praksisprosjektet etter 2007 ble synliggjort i studieplanen, og samtidig gi innblikk i hvilke deler kandidatstudiet i musikkpedagogikk ved NMH består av.

I studieplanen¹ for KAMP beskrives studiet som: «en fireårig utøverutdanning med integrert pedagogisk utdanning». Det står videre at:

Programmet skal utdanne dyktige og selvstendige musikere og musikkpedagoger som tar ansvar for egen kunstnerisk, kreativ og pedagogisk utvikling og som skal kunne virke i ulike roller i musikklivet.

Også utenfor skoleverket gis det forskjellige former for organisert musikkopplæring; kor, korps, orkester, i kirkesamfunn, i barnehager, og innenfor spesial- og sosialpedagogiske virksomheter.

Studiet er en musikk lærerutdanning og er preget av allsidighet, sjangeruavhengighet og bredde.

1 <http://nmh.studiehandbok.no/nmh/Studiehaandboeker/Studiehaandbok-2013/Studier/Bachelornivaastudier/KAMP-Kandidatstudiet-i-musikkpedagogikk>

Som vi ser så er KAMP-studiet et musiker- og musikkpedagogikkstudium, der studiet retter seg mot et bredt spekter av yrkesroller. Studiet har også sterk betoning av allsidighet og breddekompetanse. Vi opplever at studentene identifiserer seg med forskjellige roller i studiet, der noen først og fremst opplever seg som musikere med pedagogisk kompetanse, mens andre har en sterkere pedagogidentitet. Vi opplever at dette også kan forandre seg i løpet av studietiden for den enkelte student, eller i etterkant av studiet.

De pedagogiske emnene i studiet er fordelt mellom pedagogisk teori og didaktikk, der sistnevnte består av følgende delemner: generell fagdidaktikk og musikkpedagogisk grunnlagstenkning, fagdidaktikk for allmenn musikkopplæring og fagdidaktikk for instrumental og ensemble. Det inngår også praksis i studiet, og i studieplanen står det følgende om praksis:

Praksisopplæringen skal forberede studentene på arbeid med de ulike undervisnings- og formidlingsoppgaver musikkopplæringen inneholder. Praksisopplæringen skal i størst mulig grad integreres i alle emner i studiet. Praksisopplæringen skal totalt sett omfatte arbeidsinnsats tilsvarende 12–14 uker, være veiledet og foregå i en autentisk yrkessituasjon med elever.

Sentrale arbeidsformer i praksis vil være: Assistentpraksis. Egen undervisningspraksis. Studentsamarbeidspraksis. Lærersamarbeidspraksis. Prosjektpraksis og tverrfaglig samarbeid.²

Som vi kan lese av studieplanen retter studiet seg mot et bredt spekter av undervisningsoppgaver. Undervisningspraksisen for KAMP-studiet er organisert på følgende måte:

1. studieår:

Grunnskolen barnetrinn, 2 uker

Prosjektpraksis i kulturskole/grunnskole, 1 uke

2. studieår:

Instrumentalopplæring i intern øvingskole 3 uker

Instrumentalopplæring i kulturskole/videregående skole, 3 uker

3. studieår:

² <http://nmh.studiehandbok.no/nmh/content/view/full/6760/language/nor-NO>

- Grunnskolenes ungdomstrinn, 2 uker
- Ensembleopplæring i valgt ensemble kor, korps, band, stryk, eller alternativt orkester, 1 uke
- Ensembleopplæring i sammensatt prosjektensemble, 1 uke
- Prosjektpraksis i varierende arenaer, 1 uke

Prosjektpraksisen i 3. studieår har dermed siden 2007 bestått av praksisen i Libanon. I studieplanen kan vi lese om denne praksisen: «[...]knyttet til et tverrfaglig eller annet samarbeidsprosjekt. Minimum 12 timer aktiv, veiledet undervisningspraksis i grupper.»

Vi mener at denne prosjektpraksisen er svært gunstig plassert sett i sammenheng med studieløpets utvikling. Studentene avslutter i samme semester den pedagogiske delen av utdanningen, og har dermed gjennomført alle tidligere praksisvarianter og tilhørende didaktiske emner når de deltar i prosjektpraksisen. Det vil si at de har erfaringer fra musikkundervisning i klasserom, fra instrumentalopplæring, fra ensembleledelse både i spesialiserte ensembler og større sammensatte orkestre. De har med andre ord erfaringer med organisering av større samspillprosjekter og møtt elever i stort aldersspenn. Musikkfaglig har de hatt mulighet til å tilegne seg bred og spesialisert kompetanse både gjennom utøvende fag, musikkteoretiske fag og mange støttefag. Selv om prosjektpraksisen i Libanon drar nytte av mange tidligere erfaringer i studiet har det vist seg formålstjenelig å knytte forberedelsene direkte opp mot fag og undervisning som gjennomføres det aktuelle studieåret for denne praksisen. Dette vil også være med på å nå intensjonen i studieplanen om at praksisopplæringen i størst mulig grad skal integreres i alle emner i studiet. Vi har valgt å koble denne praksisen opp mot faget «Didaktikk for allmenn musikkopplæring II» og «Minoritetskulturer/etnisk musikkorientering» som nå er integrert i faget «Utvidet musikerkompetanse II». Vi håper derfor at forberedelsene som studenter etterlyste de to første årene nå blir ivaretatt gjennom arbeid i disse fagene.

Prosjektpraksisen i Libanon

Deltagelse

Praksisprosjektet i Libanon er ikke obligatorisk for studentene. NMH fullfinansierer ikke studentenes deltagelse i denne praksisen, og vi kan dermed ikke kreve deltagelse. Studentene som er med betaler en egenandel som i all hovedsak går til losji, reiseforsikring og mat. Det er også enkelte studenter som finner det risikofylt og ubehagelig å reise til et land som ligger i et av verdens konfliktområder, og dermed

ikke ønsker å reise. Studentene har derfor anledning til å velge en annen praksisvariant i samråd med studiekoordinator for denne uka, der studentene selv utvikler et praksisprosjekt under veiledning som har med seg det flerkulturelle perspektivet.

Gjennom disse årene har det vært 19 studenter som har valgt alternative praksisprosjekter, mens 103 studenter har deltatt i Libanonpraksisen. Størrelsen på studentgruppene har variert fra 5–16 deltagere med 2–3 lærere/veiledere.

Innhold

Prosjektpraksisen for KAMP i Libanon har de siste årene fått en relativt fast form. Den består som nevnt innledningsvis, av tre hoveddeler: musikkundervisning med barn og unge, konserter og kulturmøter.

1. *Musikkundervisningen* gjennomføres i et 4 dagers prosjekt i senteret til den palestinske helse og sosialorganisasjonen Beit Atfal Assumoud (BAS) i flyktningleiren Rashedieh.
2. *Konserter* avholdes delvis som små konserter for deltagerne i starten av undervisningsøktene i Rashedieh, i tillegg til en avslutningskonsert sammen med deltagerne hvor foreldre og søsken inviteres. Videre holder studentene skolekonserter ved skolene til Imam Sadr Foundation, Marouf Saad Foundation og Shohour Public High School.
3. *Kulturmøtene* skjer gjennom workshops i arabisk musikk og dans i senteret til BAS og i arabisk sang med musikk læreren til Imam Sadr Foundation. Det avholdes også flere informasjonsmøter hvor studentene får foredrag og deltar i diskusjoner med organisasjonsledere. Det kan eksempelvis dreie seg om aktuelle temaer om libanesisk politikk, historie, skole og kultur, og om palestineres situasjon som flyktninger. Studentene får omvisning i palestinske flyktningleire og besøker familier som bor i leiren. Videre er det også opplevelsesrikt og verdifullt å være turist i møte med en kultur som er svært annerledes enn vi er vant til fra Norge.

Under følger hele programmet for prosjektpraksisen i Libanon i 2013 for å gi et innblikk i helheten i prosjektet.

Main program for students from the Norwegian Academy of Music (NMH), Libanon april 2013

Wed. 03.04	12:20	Departure from Oslo via Istanbul to Beirut, Turkish Air
	22:00	Arrival Beirut International Airport
		Transport to Tyr – Al-Fanar Hotel
Thu. 04.04	09:00	Departure from Al-Fanar to Lebanese Army in Saida, to get permissions for Rashedieh camp
	13:00	Rehearsing, planning and meetings
	14:00	Arabic song workshop
	16:00	Return to Al-Fanar Hotel, relaxing, planning and meetings
Fri. 05.04	09:30	Rashedieh camp, Workshop
	16:00	Return to Al-Fanar, relaxing, planning and meetings
Sat. 06.04	09:30	Rashedieh camp, Workshop
	13:30	Visit families in the camp
	15:15	Arabic music workshop
	16:00	Return to Al-Fanar, relaxing, planning and meetings
Sun. 07.04	09:30	Rashedieh camp, Workshop
	16:00	Return to Al-Fanar, relaxing, planning and meetings
Mon 08.04	09:00	Rehearsing, planning and meetings
	13:00	Rashedieh Workshop, concert planning
	17:00	Concert
	19:00	Return to Al-Fanar, relaxing, planning and meetings
Tue. 09.04	09:15	Imam Al-Sadr Foundation. Presentation and sound / hall preparation
	11:00	Arabic song workshop with children
	12:00	Concert
	13:30	Lunch and feedback
	14:30	Return to Al-Fanar, relaxing, planning and meetings
Wed. 10.04	09:00	Departure from Al-Fanar
	10:00	Arrival Shohour secondary school
	12:30	Concert
	14:00	Picnic by the river
	17:00	Departure from the river
	18:00	Relaxing, planning and meetings
Thu. 11.04	10:00	Planning in Concert Hall in Saida
	11:30	Concert
	13:00	Lunch
	14:00	Departure from Saida
	15:00	Arrival Hotel Mayflower – Beirut, relaxing
Fri. 12.04	09:30	Arrival Chatila Refugee Camp, visiting BAS centre in Chatila.
		Brief presentation of Palestinian history in Lebanon
		Guided tour in Chatila Camp
	12:00	Arrival Hotel Mayflower – Beirut, relaxing
Sat. 13.04	09:00	Departure from Hotel Mayflower. Guided tour in Bekaa valley and Baalbeck
	17:00	Back in Beirut
Sun. 14.04	01:30	Departure from Hotel Mayflower
	04:10	Departure Beirut International Airport
	11:25	Arrival Oslo Int. Airport/Gardermoen

Undervisningspraksis i flyktingleiren Rashedieh

Undervisningskonteksten som studentene har sin undervisningspraksis i er karakterisert av mangel på felles språk mellom studenter og de unge deltakerne, en uforutsett og kompleks undervisningssituasjon, og den store gruppen av barn i ulik alder og med ulike erfaringer med å spille instrumenter. Undervisningen varierer fra individuell undervisning med et barn, øvelser med små og store grupper av barn som spiller forskjellige instrumenter, til å formidle musikk.

Musikkgruppa i Rashedieh

Musikkgruppa i Rashedieh varierer i antall deltagere, besetning og ferdighetsnivå fra år til år. Her, som i de fleste organiserte musikkaktiviteter for barn og unge, begynner det stadig nye «aspiranter» og eldre deltagere slutter. Vi opplever at det mobiliseres litt flere deltagere når vi kommer på besøk med studenter, og at denne begivenheten brukes til å introdusere prosjektet for nye unger. De siste årene har det vært mer enn 50 deltagere hvert år i alderen 7–20 år, og det hender det sitter 7–10 fire-femåringer i et hjørne og observerer det hele.

Instrumentbesetningen varierer også en del ved at antall deltagere og nivåspennet innen de forskjellige instrumentgruppene varierer. Vi kan ett år oppleve 10 nybegynnere på fiolin og 3 deltagere som har spilt fiolin i noen år. Neste år er det kanskje 4 nybegynnere, noen som har spilt et år og noen med litt mer erfaring i fiolingruppa. Tromme og perkusjonsgruppa består av ca ti utøvere og ofte er det opptil 5–7 små gitarister. Det er to til tre deltagere på el-bass, og av og til brukes også to el-gitarer. Den såkalte keyboard gruppa består av små og store deltagere med elektrisk keyboard, xylofoner, trekkspill og melodikaer. Det er et varierende antall mellom 2 og 5 deltagere som spiller saksofon fra år til år. Det har også variert i hvilke grupper som har tilknyttet seg en lokal lærer eller assistentlærer. I tillegg til dette er det noen av de lokale lærerne som spiller tradisjonell oud, ney-fløyte, sekkepipe og derbeke. Denne noe brokete deltagersituasjonen er vanskelig å holde oversikt over til en hver tid, og dette er en av utfordringene studentene møter i Rashedieh.

Forberedelser til undervisning i Rashedieh

Det meste av forberedelsene til undervisningen i denne prosjektpraksisen gjøres i tilknytting til faget Didaktikk for allmenn musikkopplæring. Her jobber vi med temaer som tar utgangspunkt i didaktiske kategorier generelt og som belyses i forhold til forskjellige undervisningssituasjoner. All undervisningsforberedelse forholder seg til

de didaktiske kategoriene mål, innhold, metode, rammebetingelser, elev og lærerforutsetninger og vurdering i større eller mindre grad, noe som også blir drøftet i forhold prosjektpraksisen i Rashedieh spesielt. Temaer som klasseromsledelse, organisering av undervisning, kollegasamarbeid og musikkformidling er også relevant i dette faget og har stor overføringsverdi til undervisningen i Rashedieh. I faget didaktikk for allmenn musikkopplæring jobber vi mye med sang, bevegelse og samspillundervisning for store grupper, med fokus på tilpassing for barn med ulike forutsetninger. Kompetanse til å håndtere slike ulike undervisningssituasjoner er viktig i musikkundervisning i norske klasserom, og blir enda mer avgjørende i en så spesiell kontekst som studentene møter i Rashedieh.

Det er mange grunner til at vi har valgt samspill som en av hovedaktivitetene i prosjektpraksisen. For det første opplever vi samspill som en stor motivasjonsfaktor for deltagerne. Dette gir studentgruppa mange utfordringer i planlegging og gjennomføring av undervisningen. Utfordringene knytter seg til at det er mange deltagere med stort nivå og aldersspenn og det er mange studenter som skal samarbeide, det er mange typer instrumenter og det må organiseres undervisning for enkeltelever, grupper av elever, instrumentgrupper og felles samspill. Vi skal også sørge for at de lokale lærerne får et grunnlag for å kunne arbeide videre med låtene når vi reiser derfra. Som musikkpedagog møter man gjerne undervisningssituasjoner med instrumentbesetninger som ikke kan karakteriseres som standardbesetninger og som dermed ikke muliggjør bruk av ferdigarrangert eller – komponert musikk. I møte med samspillgrupper som kan være mer variert eller tilfeldig sammensatt, er det viktig at også repertoaret og det musikalske materialet er tilrettelagt nettopp for det spesifikke ensemblet. For å øke studentenes kompetanse i å kunne håndtere sammensatte og uvanlige ensembler blir studentene utfordret til å lage et «Flerbruksarrangement» som prøves ut og vurderes før vi reiser til Libanon, og der noen av studentenes arrangementer blir brukt i undervisningspraksisen i Rashedieh.

Presentasjon av konseptet «Flerbruksarrangement»

Et «Flerbruksarrangement» er tenkt som en idébank med mange varierte samspillstemmer til en låt som skal kunne brukes i mange sammenhenger. Det være seg med forskjellige instrumenter, ferdighetsnivåer og gruppestørrelser. Et slikt arrangement skal stadig kunne utvikles, forenkles og varieres nesten i det uendelige, og inneholde alt fra enkle rytmefigurer, små totonemelodier, riff eller ostinat. Det bør også ha muligheter for varierende rytmekompleksitet og mer utfordrende stemmer, og de forskjellige stemmene bør kunne utføres på ulike instrumenter, alt for å imøtekomme deltakernes ulike ferdighetsnivå.

Hovedpoenget med å ha arrangementer med mange stemmer i forskjellige vanskelighetsgrader er muligheten for å gi den enkelte deltaker nye utfordringer ved behov. Når eleven mestrer en totonemelodi, vil det kunne vippe over i kjedsomhet. Da kan det være fint å ha en utfordring på lager. Enten med flere toner, utvidet rytmemønster eller rett og slett en ny del. Samtidig bør ikke utfordringene være så store at den enkelte ikke har overskudd til å kunne oppfatte helheten i musikken, forstått som å kunne kommunisere, lytte til de andre, og oppfatte respons underveis i samspillet. Dette er kanskje en av hovedgrunnene til at vi foretrekker mest mulig gehørspill og frigjøring fra notasjon i samspillet.

Når vi har jobbet med å utvikle et arrangement med utgangspunkt i denne ideen har det vist seg hensiktsmessig å begynne enkelt. Å utvikle et *flerbruksarrangement* kan sammenlignes med å «koke suppe på en spiker». Man tar utgangspunkt i nesten ingenting, men man må vite hva som skal til for å få det til å smake, eller skal vi si låte eller svinge. Det er mange av musikkens elementer som kan være utgangspunktet for å bygge opp et slikt arrangement. En bordun, en akkordrekke eller en liten melodisk frase fra en utvalgt låt er ofte en bra start.

Et eksempel på en arbeidsprosess for å utvikle et slikt arrangement kan være at man finner en låt man har lyst til å presentere i en samspillgruppe, og da gjerne en låt med en enkel melodi og få akkorder. Som oftest er det snakk om å få til en variant av en låt som noen har hørt eller har lyst til å spille. Gjennom å høre tidligere innspiller, alt fra soloinnspillinger til store orkesterutgaver, kan man få mange gode ideer. Det kan også finnes noter med arrangementsideer det kan være nyttig å studere. Når man skal jobbe fram et flerbruksarrangement er det ofte lurt å starte med å spille akkordrekke og synge melodien for å ha en god føling med låta. Deretter kan man utforske og utarbeide mange ulike muligheter. Dette kan handle om å utforske de enkleste måtene akkordene kan spilles på, og hvilke instrumenter som skal spille akkordene.

Akkordene er gjerne også et utgangspunkt for å lage ostinater eller andre enkle melodier i arrangementet ved at man enten ser etter toner i akkordene som utgangspunkt eller også andre toner som kan passe. Dette kan kanskje brukes som et underlag for strykere eller blåsere, eller kanskje også som et vokalunderlag. Alt dette kan kombineres med et «vanlig» komp på gitar, piano og bass. Det må i den sammenheng vurderes hvordan basstemmen kan se ut, og her kan et utgangspunkt gjerne være grunntoner i akkordene, eller å prøve ut andre varianter med mer avanserte basslinjer med gjennomgangstoner og forskjellige rytmer.

Melodien i låta kan som oftest spilles på mange instrumenter eller framføres vokalt. Her må det vurderes hvilken toneart det er lurt å bruke, om melodien skal deles opp og presenteres av forskjellige instrumentgrupper, eller om det skal utvikles variasjoner over melodien. Melodien kan ofte også egne seg som utgangspunkt

for improvisasjon eller det kan lages flerstemt arrangementer enten med parallelle stemmer eller med motstemmer.

I et flerbruksarrangement er det ofte nødvendig å ha ideer til mange rytmeinstrumentoppgaver. Dette er mulig å gjøre enkelt, men kan samtidig gjøres meget utfordrende ved behov. Flere enkle rytmeoppgaver kan dessuten bli raffinert når man setter det sammen til en helhet. Variasjonsmulighetene er nesten uendelige, og mange ganger opplever vi at det skulle vært flere i gruppa eller klassen for å få til noe bra.

Samtidig som mulighetene er uendelig mange, er gjerne det enkle, og kanskje det som faller seg først inn, ofte det beste. Å ha lydopptaker og/eller notepapir tilgjengelig når det jobbes med slike arrangementer er vesentlig, og for mange er det også naturlig å bruke musikkprogrammer for datamaskiner i en slik prosess.

Instruksjonen av arrangementet er basert på gehørspill, kombinert med å vise på instrumenter eller ved forskjellige håndtegn. Dette kan suppleres med forskjellige notasjonsformer etter behov, som f. eks. akkordskjema, tabulaturer for å huske hvordan akkorder kan spilles, eller enkle grafiske notasjoner, bokstaver, eller også vanlige noter. Det hele er basert på at elevene ikke må være notekyndige for å delta i samspeilet. Som leder i en samspillaktivitet vil det være viktig å kjenne låta godt og kunne utføre de fleste stemmene, helst på det aktuelle instrumentet. Det vil dermed være avgjørende å ikke være redd for å bruke instrumenter man ikke er «ekspert» på. Ved å kjenne materialet godt kan man som leder ha mange ideer om hvilke muligheter som finnes, og det kan være lettere å være spontan og bruke improvisasjon. Det er ikke sjelden nye tilpassede stemmer kan bli et behov under innøving av en slik låt. Dette kan gi mange ideer som man kan ta vare på, enten skriftlig eller ved lydopptak.

Samtidig som vi vil poengtere flerbruksarrangementers mange muligheter, vil vi også påpeke faren for å overlesse arrangementene slik at det kan fremstå som den feitesten «lapskausen» som ikke smaker noen ting når den ene ingrediensen kveler eller overdøver den andre. Det er viktig å gi plass til den enkelte stemme gjennom variasjoner i arrangementet. Den enkelte deltager bør oppleve at de utfører en vesentlig del av musikken. Repetisjoner og variasjoner innen arrangementet kan gi god flyt og skiftende tekstur i musikken.

«Myggen» som utgangspunkt for et flerbruksarrangement

I Rashedieh er det en låt som har blitt brukt utrolig mye helt siden starten av prosjektet: «Jeg har fanget meg en mygg». Dette er en ungarsk folkemelodi som gjerne fremføres med bare en akkord. Den har fem forskjellige toner i melodien, noe som de fleste i musikkgruppa i Rashedieh lærer seg på et instrumentet, eller kan synge.

Det er skrevet en engelsk tekst til sangen, med tittelen *The Fly*, som senere også har fått en arabisk oversettelse.

Alle kan lett lære seg minst en variant for utførelse av et rytme eller et rytme eller akkordostinat som kan bestå av en til tre akkordtoner. Rytmeinstrumentene kan også ha mange forskjellige oppgaver som passer til. Summen av dette gjør at man kan få til en fin fremførelse med variert komp og forskjellige solister/solistgrupper for hver runde.

Melodien

Som notene viser består denne melodien av kun tre forskjellige toner i første del (takt 1–8), og kun to nye i tillegg i andre del (takt 9–16). Den har en klar trinnavis bevegelse, med unntak av overgangen mellom takt 8 og 9. Det er flere av frasene som gjentas, noe som gjør at melodien er lett å lære.

Øver man først inn takt 1 og 2 har man samtidig lært takt 5 og 6. Lærer man så takt 3 og 4 har man samtidig lært takt 7 og 8. Setter man deretter sammen takt 1,2,3 og 4, kan det samme gjentas som takt 5,6,7 og 8. Halve sangen er dermed innøvd. Går man så videre og øver inn takt 9 og 10 etterfulgt av 11 og 12 har man materialet for hele sangen da takt 13 og 14 er det samme som takt 9 og 10, og takt 15 og 16 er det samme som både takt 3 og 4, og takt 7 og 8.

The Fly

Hungarian folk tune

Mi minor
Em

5

9

13

Jeg har fanget meg en mygg (oversatt fra ungarsk av Astrid Kjærsgaard³)

*Jeg har fanget meg en mygg, smeltet fett av den
Tønnen her er stor og tykk, fylt med fett fra den
Sy meg straks et støvlepar, du kan godt begynne
Hvis jeg ingen penger har, får du fett i tønne*

The fly (lyric Kjetil Lilleås)

*//: I have caught a little fly, fry it in the evening ://
Fly was flying in the sky, asked what was the meaning
Caught her and I smile and said, fry you in the evening*

بدي ألقط دبانة بالمسا بشويها
كانت طائرة بالسما سألتني شو بيكي
مسكتها وقتلتها بالمسا بشويكي

(oversatt fra engelsk av deltagere på X-art)

*//: Baddi oloot dobbini ble masa beshweha ://
Kinit tayri be sama saalitni sho biki
Msaket-ha w eltelha bel masa beshwiki
Lydskrift av arabisk tekst*

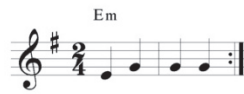
Akkordostinat

Som vi kan se har denne sangen kun en akkord. Siden det er en E-moll er dette fint å fremføre med et enkelt komp på gitar. Her med basstonen E på åpen 6. streng og etterslag på de tre nederste strengene som i normal stemming klinger som en E-moll akkord. En fin effekt kan være å gjøre det samme gitarkompet med flageoletter ved å legge en finger forsiktig på strengene over 12. bånd på gitaren.

³ Asmussen, Fredborg og Helldén, 1962/1969

Det samme kompet kan også overføres til andre instrumenter, og det har vist seg å fungere godt å fordele denne oppgaven på flere fioliner, xylofoner eller metallofoner. Dette kan se ut slik:

Videre kan det være fint å ha noen ideer til mer melodiske ostinater. Et eksempel kan være:

Rytmeostinater

Hvilke rytmefigurer man setter til en låt kan ofte bidra til å gi låta et preg av ulike sjangre. Denne låta kan gjøres som en rolig ballade eller en mystisk og skummel versjon egnet til en skrekkfilm, en spretten reinlender eller heftig samba. Vi har også gjort låta i en mer rocka utgave, og versjoner med en rytmikk som ligner en tradisjonell palestinsk dansemelodi, for å nevne noe. Som en kuriositet vil vi nevne at det kan bli en morsom variant av låta om man kutter siste åttenedel i hver andre takt. Da får man en fin melodi i 7/8 takt for de som liker skjeve taktarter.

Samspillet

Dette arrangementet er tenkt helt uavhengig av hvilke deltagere som er tilstede til en hver tid, eller hvilke stemning og funksjon låta skal ha. Ensemblelederen tilpasser dette og dirigerer det hele med å sette inn og ta ut stemmer og instrumenter for hver runde. Det kan også være fint å legge inn en åttetakters mellomspill uten

melodiføring for å kunne forberede nye solister/solistgrupper. Dette mellomspillet kan også varieres med forskjellige stemmer, instrumenter, dynamikk eller benyttes til for eksempel improvisasjoner og lydeffekter.

Man kan oppnå en god flyt, variert dynamikk og forskjellige lydbilder og klangfarger. Det kan også oppstå en viss spenning både hos publikum og musikere i forhold til hva neste runde vil bringe. Vi har opplevd dette som en sikker klassiker og ingen ser ut til å ha noe imot mange repetisjoner. Det har sikkert blitt fremført et hundretalls versjoner av denne låta til nå, og hvor mange lydbildevariasjoner det har medført er det nok umulig å sette tall på. Det siste tilskuddet til denne låta er at teksten er oversatt til arabisk, noe som ble utviklet i forbindelse med undervisningsstoff til X-art kursene. Det rare er at verken vi eller deltagerne ser ut til å bli lei låta.

Organisering av undervisningspraksisen i Rashedieh

Foruten samspill med utgangspunkt i Flerbruksarrangement har også studentene forberedt forskjellige musikkleker, danser, sang- og rytmeaktiviteter. Dette kan være aktiviteter som skal fungere som forøvelser til samspillet, være samlende før eller etter pauser, for å bli bedre kjent med hverandre, eller som avveksling i perioder med repetisjon og øving. Det er laget et hovedprogram for hver dag, som inneholder fellesaktiviteter, gruppeøvelser, samspill, foruten aktiviteter for studentene som de palestinske deltagerne i musikkgruppa ikke er med på. Studentene fordeler ansvarsområder seg imellom, og sørger for at undervisningsstoffet blir gjennomgått og at ungene er der de skal være til enhver tid. Som veiledere og lærere for studentene går vi rundt i gruppene for å observere undervisningen og sørge for kommunikasjon mellom grupper og studenter.

En dag i leiren kan vare mellom 6 og 9 timer, og det er derfor en forutsetning at dette foregår på en dag deltagerne har fri fra skole og studier. Ofte starter dagen med en minikonsert der studentene fra NMH spiller litt fra sitt konsertprogram, eller noe som skal brukes videre i undervisningen. Dette følges gjerne opp med at barna presenterer en aktivitet, en dans, eller en låt fra sitt repertoar. Noen ganger kan dette være en låt vi planlegger å jobbe videre med på gruppeøvelser. Denne første økta fortsetter ofte med noen fellesaktiviteter som ledes av studentene. Etter dette er tiden gjerne inne for gruppeøvelser. Vi deler deltakerne i grupper med utgangspunkt i instrumenttyper, og studentene fordeler seg ut i fra hva de føler seg i stand til å undervise. De fleste studentene ønsker å undervise på sitt eget hovedinstrument, men det er ikke alltid dette går overens med behovet i musikkgruppa. Derfor underviser studentene ofte på instrumenter de ikke er spesialister på, som at sangere eller blåsere instruerer i keyboard gruppa, eller at gitarister med en viss kompetanse i fiolinspill er med og

instruerer fiolinistene. På denne måten imøtekommer prosjektpraksisen studiets intensjoner om å bidra til bredde og allsidighet hos studentene.

Vi forsøker å variere undervisningsoppgavene, noe som betyr at studentene kan bytte grupper underveis i prosessen. Det kan også være flere studenter på samme gruppe som av og til lager undergrupper ut i fra ulikt ferdighetsnivå hos deltagerne. Samtidig forholder studentene seg til en lokal lærer eller assistentlærer som også skal få oversikt over undervisningsstoffet. Dette er en krevende situasjon for studentene, men de fleste studentene gir tilbakemelding om at de opplever det som lærerikt, og er glade for at de blir utfordret med tanke på forskjellige oppgaver.

Når gruppene samles i plenum for samspill, er det vanlig at de viser hverandre hva de har jobbet med. Da kan det være at vi hører gitar og bassgruppa, etterfulgt av sang eller saksofon, for deretter å enten høre ulike grupper sammen eller hele orkester i samspill. Når hele orkesteret spiller sammen kan det være 70 musikanter, inkludert våre studenter og lokale lærere som holder det hele gående med mange repetisjoner ledet av en student. De forskjellige gruppene blir dirigert ut og inn i de ulike delene eller repetisjonene, og de andre studentene har et delansvar med å hjelpe til i sine respektive instrumentgrupper. Det er alltid mye lyd og god stemning under disse samspilløktene, og alle har fortjent ei god lunsjpause etter dette.

Etter lunsj er det ofte et program som er spesielt planlagt for våre studenter, enten som en workshop i arabisk musikk med de lokale musikk lærerne, eller det kan være kurs i tradisjonell palestinsk dans. Det er også innlagt i programmet at studentene besøker noen familier i leiren, samt et informasjonsmøte og diskusjon med senterleder Mahmoud Zeidan. Ettermiddagsøkta kan være lik formiddagsøkta, der det etter hvert blir lagt mer vekt på samspill, siden programmet ofte ender i en felleskonsert hvor foreldre, søsken og andre interesserte er publikum.

En typisk undervisningsplan fra prosjektpraksisen våren 2013:

Fredag 5. april	09:30	Konsert med innslag fra gruppa i Rashedieh og NMH studenter	
	10:00	Studentene leder leker, sang- og rytmeaktiviteter.	
	11:00	Gruppeøvelse i instrumentgrupper	
	12:00	Samspill	
	12:30	Lunsj	
	13:30	Workshop for studentene i arabisk dans og musikk	
	14:30	Gruppeøvelse i instrumentgrupper	
	15:30	Samspill	
	16:00	Takk for i dag	
	Lørdag 6. april	17:00	Oppsummering, evaluering og planlegging
		09:30	Liten konsert med studenter fra NMH
10:00		Studentene leder leker, sang- og rytmeaktiviteter.	
11:00		Gruppeøvelse i instrumentgrupper	
12:00		Samspill	
12:30		Lunsj	
13:30		Besøk familier i leiren	
14:30		Møte med senterleder	
15:15		Workshop for studentene i arabisk dans og musikk	
16:00		Takk for i dag	
18:00		Oppsummering, evaluering og planlegging	
Søndag 7. april	09:30	Liten konsert med studenter fra NMH	
	10:00	Studentene leder leker, sang- og rytmeaktiviteter.	
	10:30	Gruppeøvelse i instrumentgrupper	
	11:30	Samspill	
	12:30	Lunsj	
	13:30	Samspill og konsertplanlegging	
	15:00	Workshop for studentene i arabisk dans og musikk	
	16:00	Takk for i dag	
	16:30	Oppsummering, evaluering og planlegging	
	Mandag 8. april	13:00	Workshop for studentene i arabisk dans og musikk
		14:00	Konsertplanlegging og rigging i BAS senteret
14.30		Pause	
15:00		Generalprøve	
17:00		Konsert med invitert publikum	
18:00		Party	
19:00		Takk for oss	
19:30		Oppsummering, evaluering og planlegging	

Studentenes læringserfaringer fra musikkundervisningen i Rashedieh

Musikk lærerstudentene som deltar i praksisprosjektet i Libanon har gjennom reflekterende logger skrevet om sine erfaringer i prosjektet. Flere av studentene beskriver prosjektet som den viktigste læringserfaringen i hele deres utdanningsprogram.

I perioden 2010–2011 ble det gjort en studie av studenters reflekterende praksislogger etter gjennomført praksisprosjekt i flyktningleiren i 2010 (Brøske Danielsen, 2012; 2013). Fokuset var særlig rettet mot hva studentene lærer ved å delta i denne praksisopplæringen, og på hvilke måter disse læringserfaringene kan relateres til studentenes utvikling som profesjonelle musikk lærere. I studien er det deltakende studenters reflekterende logger fra 2010 som utgjør det empiriske materialet. Loggene er rike på fortellinger om opplevelser og erfaringer fra praksisprosjektet, og disse rike beskrivelsene kan knyttes til at opplevelsene de møter er svært sterke.

I det følgende presenteres og diskuteres studentenes læringserfaringer organisert i følgende kategorier⁴: undervisningsstrategier og språk, fordommer og forforståelse, samarbeid mellom kollegaer, verdimesig forankring og praksisprosjektets betydningen for studentene.

Undervisningsstrategier og språk

En av utfordringene som studentene møtte i den særegne undervisningskonteksten er knyttet til mangel på felles språk mellom studentene og de unge deltakerne i Libanon. Dette bidro til at studentene måtte gjøre umiddelbare justeringer i undervisningsstrategiene og undervisningsmetodene. Ved å kjenne på kroppsspråkets rike muligheter og verdien av musikalsk kommunikasjon som en integrert del av undervisningsstrategiene, ble studentene oppmerksomme på mulighetene som musikkens nonverbale natur kan ha. Studentene ble nødt til å tydeliggjøre sitt kroppsspråk, og bruke imitasjon og demonstrasjon i større grad i undervisningen enn de normalt ville ha gjort. En student skriver:

Allikevel var språkbarrieren svært mye mindre framtredd enn jeg hadde trodd. Utrolig mye i musikk kan formidles gjennom å vise og å spille sammen.

Videre ser det ut som mangel på felles språk bidro til at å spille sammen med ungene ble en mer sentral del av undervisningsstrategiene. Mangel på felles språk bidro også til en mer nyansert forståelse for behovet for språk mer generelt og ikke bare i denne konteksten:

Derfor må man være svært aktiv med nonverbal kommunikasjon: tydelig kroppsspråk og å legge opp til imitasjon er effektive løsninger. Denne

4 Mer utfyllende om studien og resultatene kan leses i Brøske Danielsen (2012; 2013)

erfaringen vil jeg definitivt ta med meg inn i videre arbeid også i Norge. [...] Mer aktivitet er en god modell i mange lærings situasjoner.

Som vi ser verdsetter studentene nonverbal kommunikasjon som et verdifullt redskap og dette bidrar dermed til forståelse for kroppsspråk og musikalsk kommunikasjon som en vesentlig del av undervisningen. Det ser også ut som dette bidrar til at refleksjon og ideer omkring undervisningsstrategier og anerkjennelse av verdien av kroppsspråk og musikalsk kommunikasjon mer generelt, også i settinger der lærere og elever har samme språk.

Fordommer og forforståelse

I praksisprosjektet får studentene sine forforståelser utfordret på flere måter. Studentene skriver at de hadde forventninger om å møte fortvilte, triste og innadvendte barn. De ble imidlertid overrasket over å møte glade og høyt motiverte barn og unge. Ikke minst har studentene lagt merke til den høye motivasjonen som ungene her har for å utøve musikk og lære seg å spille et instrument, og generelt bidra i musikkaktivitetene. En student skriver:

Deltakerne i Rashedie viste en ekstraordinær interesse og arbeidsglede i motsetning til elever i den norske skolen. [...] Jeg synes det var rørende å se den livsglade gjengen som har det helt topp når de spiller, synger og danser. [...]

I tillegg har konteksten som praksisen foregår i, at studentene fikk møte den arabiske kulturen og blitt personlig kjent med barn, unge og voksne sin situasjon, bidratt til økt respekt og anerkjennelse for andre kulturer ved at de selv opplever seg som annerledes. Dette bidro til refleksjoner omkring egne forståelser for og argumenter omkring flerkulturelle problemstillinger:

Dette prosjektet gjorde oss til mer reflekterte og bedre mennesker, hakket mer rustede lærere, mindre fordommer, beredt for et multikulturelt klasserom. I alle høyeste grad veldig bra for oss.

Det å få lov til å jobbe i et fremmedkulturelt miljø tror jeg er en fordel for alle musikkpedagoger. Det er fremmedkulturelle elever i mange skoler i Norge også, og det å ha møtt andre kulturer tror jeg gir en bredere referanseramme for å forstå elever. [...] Jeg ser i alle fall annerledes på dette nå enn før turen.

Samarbeid mellom studenter

Når det gjelder samarbeid mellom studentene virker det som om felles planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningen førte til en bevisstgjøring av kompetanse gjennom opplevelser av seg selv og de andre som kompetente musikk lærere. Studentene får dermed bekreftet sin kompetanse, at de kan noe, og de opplever hverandre som kompetente. Det ser ut som studentene i stor grad fungerer som speil for hverandre:

Det slår meg at jeg selv faktisk har lært en del i løpet av mine tre år på NMH, og etter hvert sitter med en kompetanse som jeg ikke helt kan huske når jeg ervervet meg. Det er tydelige at pedagogikk, didaktikk og praksis må ha lært oss noe i disse årene. Også overfor mine medstudenter var jeg overrasket over å se, hvor kompetente de faktisk er blitt.

Denne typen opplevelser har tydeligvis betydning for deres selvtillit som musikk lærere og øker motivasjonen for et framtidig yrke som musikk lærere.

Verdimessig forankring og praksisprosjektets betydning for studentene

I denne kategorien dreier det seg om begrunnelser og verdimessig forankring; om syn på verdien av musikk og musikkundervisning. Erfaringer fra Libanon har bidratt til stolthet av egen utdanning og motivasjon for musikk læreryrket hos studentene.

På mange måter legitimerer denne turen hele studiet mitt.

Jeg er usedvanlig stolt av å ha denne utdanningen, og skjønner at jeg etter mye om og men er på riktig sted.

Jeg får bekreftet hvorfor jeg vil bli pedagog i slike stunder og det er herlig. [...] For meg finnes det ingen bedre lønn enn bekräftelsen man får gjennom å se at barna har det gøy i undervisningen.

Studentene får bekreftet at de egner seg som musikk lærere, og de får mange muligheter til å tenke over og diskutere verdien av *community music activities*. I loggene kommer det tydelig fram en bevisstgjøring av verdien av musikk gjennom deltakelse i prosjektet. Følgende sitat kan oppsummere dette:

Det har vært en avgjørende praksis for mitt framtidige musikkpedagogiske virke. Den viktigste læringssituasjonen jeg har hatt i min utdanning. Selvsagt har det musikkpedagogiske praksisutbyttet vært veldig lærerikt, men enda viktigere har det vært å få overordnet perspektiv på musikkpedagogikk. Jeg har utviklet og fått bevisstgjort mitt musikksyn, menneskesyn og undervisningssyn. Det har kanskje ikke endret seg nevneverdig, men har blitt klarere og mer gjennomtenkt.

Det er altså flere studenter som viser høy motivasjon for praksisprosjektet i forkant, i tillegg til at det ser ut som deltakelse i prosjektet gir økt motivasjon for musikkklæreryrket. En student skriver:

Helt siden jeg først hørte om dette prosjektet har jeg ansett det som et høydepunkt i min utdanning. I dårlige perioder på skolen i tidligere år, har en motivator for å fortsette, vært at i tredje [studieår] skulle jeg til Libanon og drive noe skikkelig arbeid, for en gangs skyld.

Denne studenten ser på praksisen i Libanon som mer «virkelig» enn annen praksis, og dermed veldig motiverende. En forklaring på dette kan være at den spesielle situasjonen de palestinske ungene befinner seg i bidrar til opplevelsen av å drive med et betydningsfullt arbeid. Dette understrekes av andre studenter:

En god opplevelse for meg personlig var det å kjenne på at det vi arbeider med er viktig. Dette opplevde vi gjennom arbeidet med barna i Rashedie, hvor en kunne se stoltheten, gleden og livet i det å gjøre noe musikalsk sammen.

Jeg synes at deltagerne i Rashedie viste en ekstraordinær interesse og arbeidsglede i motsetning til elever i den norske skolen.

Jeg ser mye tydeligere hvor viktig musikkpedagogisk arbeid er og føler meg enda tryggere på at mitt framtidige virke skal være meningsfullt, givende og viktig.

Det ser altså ut som studentene blir motiverte for sitt framtidige yrke gjennom å møte glede og motivasjon hos ungene i Libanon. I mange av loggene kommer det til syne et personlig engasjement hos studentene i denne praksisen. Det er tydelig at studentene blir berørt som personer og at praksisen blir en skjellsettende opplevelse for dem i

deres utdanningsløp fordi de opplever at det musikkpedagogiske arbeidet har stor verdi for ungene. Det studentene gjør har dermed betydning og verdi både for dem selv og for ungene de møter. Opplevelsen av at dette er virkelig, i tillegg til nære relasjoner til ungene i Rashedieh og verdien av musikk som studentene opplever her, gjør dette til en betydningsfull og skjellsettende praksis. At praksis utgjør en slik skjellsettende opplevelse skiller seg fra det meste av praksisopplæring som studentene deltar i ellers, og vi finner heller ikke dette som et mål for eller fokus i praksisopplæring.

Oppsummerende perspektiver

Fokuset i studien har vært på hvordan studentenes erfaringer fra praksisen kan bidra til deres utvikling av profesjonell kompetanse som musikk lærere.

Det ser ut som alle studentene har hatt positive og hensiktsmessige erfaringer fra praksisen, som dermed ser ut til å kunne tilby mange varierte mulige læringserfaringer. Praksisprosjektet bidrar til at studentenes kompetanse på ulike nivåer øker. Dette kan relateres til Erling Lars Dales (1998) perspektiver på profesjonell kompetanse som knyttes til tre ulike praksiskontekster. Praksiskontekst en dreier seg om den aktuelle undervisningskonteksten, i møte med ungene. Praksiskontekst to handler om planlegging og vurdering av undervisningen og foregår i samarbeid med kollegaer, mens praksiskontekst tre handler om rettferdiggjøring og verdimeslige perspektiver på undervisningskonteksten. Resultatene fra den omtalte studien kan relateres til denne forståelsen ved at praksisen bidrar til å øke studentenes kompetanse innen alle de tre praksiskontekstene. Av særlig interesse er hvordan og i hvilken grad erfaringene bidrar til å øke studentenes kompetanse i praksiskontekst tre, og til den kontinuerlige relasjonen og interaksjonen mellom kompetansene på de tre ulike nivåene.

Studentene vet ikke på forhånd hvilke undervisningsstrategier som vil fungere bra i denne konteksten, noe som gjør at de må handle på bakgrunn av alt de tidligere har lært i andre arenaer. På denne måten bidrar erfaringer fra en kontekst til rekonstruksjon og økt kompetanse i den samme konteksten, når f.eks. erfaringer fra praksiskontekst en bidrar til økt eller rekonstruert kompetanse i å undervise (kompetanse i praksiskontekst en). Gjennom utprøving og refleksjon-i-handling (Schön, 1987) blir studentene i stand til å utfordre og rekonstruere sin kompetanse, og teste den i denne spesielle situasjonen.

Videre er det interessant å legge merke til den betydningen praksisen har i å bidra til utvikling av studentens kompetanse i praksiskontekst tre. Å analysere, diskutere, reflektere og delta i argumentative dialoger finner sted utenfor selve

undervisningskonteksten og fri fra handlingstvungen i undervisningen (Dale 1998). Studentene ble gitt rike muligheter til å delta i dialoger og argumentasjoner, og dermed til å utvikle kompetanse i praksiskontekst tre. Men det vil ikke bare være at det er satt av tid til refleksjoner som er avgjørende her. Resultatene antyder også at studentenes erfaringer i selve undervisningssituasjonen (P1) er avgjørende for den sterke motivasjonen de har til å analysere, diskutere og reflektere omkring teori, verdier, overbevisninger og ideer gjennom utforskning, handling og utvikling av kompetanse i praksiskontekst tre. Denne økte motivasjonen kan ses som et direkte resultat av deltagelsen i denne spesielle konteksten i flyktningleiren, som var helt ukjent og ny for studentene, og der studentene dermed måtte handle på bakgrunn av all kompetanse de allerede hadde. Studentene måtte gjøre det ukjente kjent, legge merke til hva de allerede kunne, og reflektere over kompetansen på nye måter og gjennom nye briller, noe som bidro til bevisstgjøring av egen kompetanse.

Ved å identifisere de uuttalte betingelsene, og gjennom reflektere og vurdere dem, kan ny forståelse oppnås (Lauvås og Handal, 2000). Den spesielle konteksten bidro til studentenes refleksjon-i-handling og refleksjon-over-handling ved at erfaringene tydeliggjorde behovet for å reflektere på ulike nivåer (Schön, 1987). Den unike konteksten som studentene møter, sammen med følelsen av å gjøre noe betydningsfullt for andre, var viktig for studentene, og gjorde det umulig for dem å forbli upåvirket. Dette kan beskrives som diskontinuerlige og eksistensielle erfaringer som har likheter med Bollnows (1976) møtebegrep. Et møte i denne forståelsen består av eksistensielle og avgjørende erfaringer, som krever personlig involvering og tvinger individet til å orientere seg på nytt ved at eksistensen blir påvirket.

Det ser videre ut som slike eksistensielle lærings erfaringer på sin side motiverer studentene til utvikling av kompetanse på praksiskontekst tre. Relasjoner mellom ungene og studentene ble avgjørende for studentenes personlige og profesjonelle utvikling, fordi det fører til økt engasjement og interesse i å diskutere, analysere og reflektere over undervisningsprosessen, og verdien av musikk og musikkundervisning. Studenter skriver at de kunne se verdien av deres framtidige yrke tydeligere, og at de fikk en større forståelse for viktigheten av community music activities og musikk i seg selv. Erfaringene fra praksisen bidro også til at studentene begynte å se seg selv som kompetente musikk lærere. Det ser ut som praksisen gir rike muligheter til å utvikle studentenes personlige og profesjonelle identitet.

Oppsummert ser det ut som praksisopplæringen i Libanon er svært betydningsfull for studentene, og betydningsfull kan i denne sammenhengen knyttes til meningsfullhet, samt følelsesmessig engasjement og indre motivasjon hos studentene. For det første bevisstgjør den nye og ukjente konteksten til en bevisstgjøring i studentenes valg av undervisningsstrategier. For det andre opplever studentene å gjøre et «skikkelig»

arbeid ved at de ser at musikkundervisning og musikk har stor verdi for ungene. For det tredje begynner studentene å se seg selv som kompetente lærere egnet for musikkfag yrket, noe som øker motivasjonen for yrket. For det fjerde bidrar konteksten, møtet med barn i en spesiell situasjon og relasjonene som skapes mellom studenter og barn, til at praksisen blir en betydningsfull opplevelse for studentene. Praksisen i Libanon blir en skjellsettende opplevelse for studentene, og blir av mange trukket fram som den viktigste læringserfaringen i hele studiet. Dette kan være et godt mål for praksisopplæring; at praksis skal kunne bidra til viktige læringserfaringer for studentene, få betydning for deres utvikling som musikkfaglærere og øke deres motivasjon for yrket. Det ser ut som betydningsfullhet her kan relateres til begrepene meningsfullhet, følelsesmessig engasjement og indre motivasjon, og dette kan kanskje åpne for diskusjoner om at praksisopplæring i større grad bør fokusere på hvilke faktorer som kan bidra til studenters opplevelse av praksisopplæringen som betydningsfull i deres utvikling.

Referanser

- Asmussen, H., Fredborg, K. og Helldén, D. (1962/1969). *Musikkmetodikk for grunnskolen 2*. Oslo: Musikk-Huset A/S
- Bollnow, O.F. (1976). *Eksistensfilosofi og pedagogikk*. København: Christian Ejlers' Forlag.
- Brøske Danielsen, B. Å. (2013). Community music activity in a refugee camp – student music teachers' practicum experiences. I *Music Education Research, Vol 15, nr. 3, sept 2013* (s 304–316)
- Brøske Danielsen, B. Å. (2012). Praksisbegrepet i musikkfaglærerutdanning. I Brøske Danielsen, B. Å. og Johansen, G., red. *Educating Music Teachers in the New Millenium. Multiculturalism, professionalism and music teacher education in the contemporary society. A report from a Research and Development Project*. (s 89 - 108). NMH-publikasjon 2012:7
- Dale, E. L. (1998). *Pædagogik og professionalitet*. Århus: Forlaget Klim
- Forum for Culture and International Cooperation (2012): *X-art a culture education program from Norway to Lebanon 2009–2011*
- Lauvås, P. og Handal, G. (2000). *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

- NMH (2013) Studieplan for kandidatsudiet i musikkpedagogikk. <http://nmh.studiehandbok.no/nmh/Studiehaandboeker/Studiehaandbok-2013/Studier/Bachelornivaastudier/KAMP-Kandidatstudiet-i-musikkpedagogikk>
- Schön, D. (1987). *Educating the Reflective Practitioner*. San Fransisco: Jossey-Bass.
- Storsve, V., Westby, I. A. og Ruud, E., (2009). Håp og anerkjennelse. Om et musikkprosjekt blant ungdommer i en palestinsk flyktningleir. I Ruud, E., red. *Musikk i psykisk helsearbeid med barn og unge*. Skriftserie fra Senter for musikk og helse. NMH-publikasjoner 2009:5.